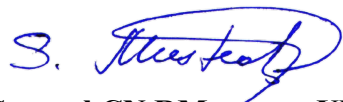

COORDONAT:

**Ministru
Ministerului Culturii RM
CRISTIAN JARDAN**

APROB:

**Secretar General CN RM pentru UNESCO
SERGIU MUSTEAȚĂ**

30 decembrie 2025

**RAPORT
privind implementarea Planului de Acțiuni 2025
al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO**

Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO a implementat Planul său de Acțiuni 2025 în proporție de 98%. Dacă există acțiuni care nu au produs rezultatele planificate sau au fost întârziate, acest lucru s-a datorat exclusiv factorilor externi identificați în prealabil ca „factori de risc” în pregătirea Planului de Acțiuni 2025 (a se vedea diagrama de mai jos).

În prezent, personalul Comisiei este completat conform Statutului de personal și Organigramei. Personalul este format din 6 angajați, dintre care 4 sunt angajați cu normă întreagă și 2 cu jumătate de normă. În ciuda numărului mic de angajați, pentru prima dată, în conformitate cu cerințele internaționale, Comisia Națională a delegat un angajat pentru a lucra la sediul UNESCO în cadrul Biroului de Planificare Strategică.

I. OBIECTIVE SECTORIALE

OBIECTIVUL 1.1. Elaborarea proiectelor de programe naționale pentru a fi examinate și incluse în programul de activitate al UNESCO

Punctele 1-4 (O1.1) au fost implementate integral. Un program „Conectarea culturilor: Educație și bunăstare pentru refugiații ucraineni și populația locală prin artă și tehnologie” a fost finalizat cu două luni întârziere din cauza unor represalii bugetare. O descriere detaliată a programelor și a rezultatelor acestora poate fi găsită mai jos.. Numărul total de beneficiari în toate programele este de peste 20.000 (copii, părinți, tineri talentați, copii cu nevoi speciale, inclusiv copii autiști, profesori, îngrijitori etc.)

Programul de Participare UNESCO 2024-2025

Asistență de Urgență - Programul de Participare 2024-2025

Numărul cererii #3240114052 PPE - 25.522,00 USD

„Conectarea culturilor: Educație și bunăstare pentru refugiații ucraineni și populația locală prin artă și tehnologie”

„Educație și Bunăstare pentru refugiații ucraineni și populația locală prin artă și tehnologie” are ca scop oferirea unui sprijin cuprinzător refugiaților din Ucraina. Utilizând o abordare integrată ce implică artele, în special teatru de redare (playback), și tehnologia, inițiativa va valorifica resurse multimedia, ateliere artistice și instrumente digitale. Obiectivul principal este facilitarea integrării fără probleme, păstrarea patrimoniului cultural și îmbunătățirea bunăstării emoționale a persoanelor afectate de criză, atât refugiați, cât și societatea gazdă.

Obiective specifice de atins până la finalul proiectului:

- Descrierea provocărilor de adaptare cu care se confruntă refugiații ucraineni și populația gazdă.

- Consolidarea legăturilor dintre participanți cu diferite origini, facilitând crearea unei rețele locale de sprijin robustă.
- Evaluarea măsurii și modului în care proiectul „Conectarea Culturilor” contribuie la dezvoltarea abilităților artistice și expresive ale participanților și în cadrul comunităților implicate.

Etapele proiectului:

- Faza 1: Aceasta începe cu un studiu cuprinzător asupra nevoilor specifice ale refugiaților ucraineni din Moldova și ale populației locale. Prin implicarea comunităților, se urmărește înțelegerea provocărilor și oportunităților, utilizând o analiză de fezabilitate pentru a defini obiectivele proiectului în funcție de resursele disponibile.
- Faza 2: Conectarea prin Artă
Această fază dinamică prevede implementarea a 20 de ateliere și 4 spectacole artistice, implicând activ atât refugiații ucraineni, cât și populația locală. Sesiunile sunt concepute pentru a încuraja exprimarea individuală, înțelegerea reciprocă și crearea de legături prin artă și cultură. Vor fi organizate evenimente publice pentru a împărtăși tradițiile culturale ucrainene și moldovenești, utilizând platforme digitale și rețele sociale.
- Faza 3: Sprijin Psihosocial și Bunăstare Emoțională
Această fază se va concentra pe oferirea de sprijin psihosocial. Vor fi activate servicii de consiliere și suport psihologic pentru a răspunde aspectelor emoționale și psihologice legate de experiențele refugiaților ucraineni.
- Faza 4: Evenimente de Schimb Cultural și Dialog Intercomunitar
Această fază este dedicată organizării de evenimente de schimb cultural între refugiații ucraineni și populația locală. Evenimentele au scopul de a promova dialogul intercultural, de a aprofunda tradițiile comune și de a construi o rețea solidă de legături între cele două comunități.
- Faza 5: Monitorizare, Evaluare și Diseminare
Monitorizarea constantă a activităților asigură răspunsuri adaptate la dinamica locală. Rapoarte detaliate, care vor include atât date cantitative, cât și calitative, vor fi publicate periodic. De asemenea, vor fi produse documentare și rapoarte video pentru a crește gradul de conștientizare publică, prezentând rezultatele la conferințe naționale și internaționale.
- Faza 6: Evaluarea Finală și Diseminarea Rezultatelor

Elemente de inovație și valoare adăugată propuse:

Recunoscând beneficiile potențiale identificate în „Studiul Pilot asupra Teatrului de Redare ca Ajutor Terapeutic după Dezastre Naturale: Mecanisme de Conectivitate Cerebrală în Efectele asupra Anxietății”, care dezvăluie că Teatrul de Redare (PT) poate oferi o intervenție eficientă pentru anxietatea cauzată de dezastre, în special prin creșterea conectivității dintre amigdala stângă și giriile supramarginale, este imperativ să introducem această abordare inovatoare în Republica Moldova.

Programul de formare nu doar că îmbunătățește strategiile de gestionare a stresului, dar și crește calitatea generală a vieții refugiaților ucraineni și a populației locale. O propunere cheie este stabilirea de parteneriate cu autoritățile locale și entitățile private pentru a încuraja participarea activă la proiectul „Conectarea Culturilor: Educație și Bunăstare pentru Refugiații Ucraineni și Populația Locală prin Artă și Tehnologie”.

Cursul unic de formare, format din 12 sesiuni, este prevăzut să beneficieze un minim de 90 de participanți. Aceștia includ 30 de mame/îngrijitori (care reprezintă ținta proiectului), 30 de beneficiari direcți (copii/minori) și 30 de beneficiari indirecți (alți membri ai familiei), cu un impact pozitiv suplimentar asupra comunității gazdă, deși acesta nu poate fi cuantificat.

Număr de cerere 3240114073 PPE – 20 000 \$ USD

Prioritatea 3.

“Creșterea conștientizării publicului asupra contribuției patrimoniului cultural la realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD), prin modernizarea singurului muzeu din Republica Moldova dedicat conservării rasei unice de cai Oryol trotters.”

Pentru a crește atractivitatea turistică a Găgăuziei și a conserva patrimoniul cultural al Republicii Moldova, s-a decis în municipiul Ceadâr-Lunga, pe baza Casei de Cultură, crearea primului muzeu-galerie dedicat conservării rasei unice de cai Oryol trotters, care poate fi urmărită de-a lungul întregii culturi istorice a poporului găgăuz. Este important de menționat că Oryol trotters sunt în pericol de dispariție la nivel mondial și singura fermă de cai de acest tip destinată creșterii acestei rase se află în Ceadâr-Lunga și este marca orașului și regiunii. Originalitatea și valoarea acestei rase constă în faptul că acest cal antic are un rezervor de gene limitat și un tip unic și remarcabil care îl diferențiază de alte rase de trotting.

Spațiile pentru muzeu vor fi puse la dispoziția gratuită a echipei de proiect de către primăria municipiului Ceadâr-Lunga. Primăria va suporta costurile financiare ale spațiilor, utilităților, toate cheltuielile cum ar fi curățenia, întreținerea și toate celelalte necesități necesare pentru asigurarea unei bune funcționări a muzeului. Proiectul va finanța echipamentele muzeului conform bugetului prezentat. Astfel, o sală și o clasă vor fi echipate pentru educația artistică a copiilor. După finalizarea proiectului, muzeul va continua să funcționeze datorită surselor de finanțare următoare:

- Subvenții directe de la primărie pentru plata salariilor și utilităților. Aceste subvenții sunt incluse în finanțarea activităților educaționale ale orașului Ceadâr-Lunga.
- Turism (se așteaptă atragerea a 1.500 de vizitatori adulți pe an), care va include activități de promovare pentru muzeu și posibila achiziție de exponate suplimentare pentru muzeu.
- Organizarea de diverse evenimente culturale, cursuri de meșteșuguri tradiționale pentru copii, adolescenți și adulți.
- Cooperare cu artiștii actuali din UTAG și Republica Moldova. De asemenea, cu personalități culturale din străinătate interesate de promovarea lucrărilor lor.

Astfel de activități pot începe deja în timpul implementării proiectului. În plus, pentru a promova turismul, cu un accent special pe vizitatorii locali, proiectul și primăria vor distribui pliante, vor crea conținut pentru rețelele sociale și vor face publicitate activităților muzeului în școlile din întreaga UTAG.

În toate activitățile proiectului, se va acorda o atenție specială incluziunii fetelor și promovării egalității de gen.

Ceadâr-Lunga este capitala culturală a ATU Găgăuzia și cele mai mari evenimente au loc în Casa de Cultură a municipiului, ceea ce reprezintă o oportunitate suplimentară pentru promovarea muzeului-galerie și creșterea traficului și conștientizării activităților sale.

După finalizarea proiectului, va fi semnat un acord tripartit între Primăria municipiului Ceadâr-Lunga, Casa de Cultură și ONG-ul "Tinerii în Afaceri", în cadrul căruia toate echipamentele achiziționate vor fi transferate la Casa de Cultură pentru a fi utilizate în cadrul muzeului-galerie.

Scopul proiectului: Creșterea conștientizării publicului asupra contribuției patrimoniului cultural la realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD), prin crearea primului muzeu din Republica Moldova dedicat conservării rasei unice de cai Oryol trotters.

Obiectivele proiectului:

- Echiparea muzeului cu echipamente de expoziție (mobilier, rame foto, aer condiționat);
- Echipamente pentru atelier (mobilier, șevalete, vopsele);
- Organizarea unui concurs de desen și fotografie pentru copii și adolescenți;
- Organizarea unei expoziții cu desenele și fotografiile copiilor.

Rezultate așteptate:

- Crearea primului muzeu din Republica Moldova dedicat conservării rasei unice de cai Oryol trotters;
- Prezervarea și promovarea patrimoniului cultural al culturii turcece;
- Stimularea interesului pentru industria creșterii cailor;
- În fiecare an, peste 100 de copii vor beneficia de atelierul creat la muzeu ca parte a acestui proiect;
- Peste 50 de copii vor fi implicați într-un concurs de desen și fotografie ca parte a acestui proiect;
- Peste 12.000 de vizitatori ai muzeului vor avea ocazia să se familiarizeze cu lucrările copiilor și cu exponatele muzeului pe parcursul unui an.

Relevanța creării unui muzeu dedicat rasei de cai Oryol se manifestă în mai multe aspecte cheie:

1. Conservarea Patrimoniului Cultural: Muzeul va contribui la păstrarea și promovarea patrimoniului cultural al rasei de cai Oryol trotters, care este un simbol al tradițiilor și istoriei Găgăuziei și a Republicii Moldova.
2. Protejarea Speciilor Pe Cale de Dispariție: Rasa Oryol trotters este pe cale de dispariție la nivel mondial. Crearea muzeului va sublinia importanța conservării acestei rase rare și va atrage atenția asupra eforturilor de protejare a patrimoniului genetic al cailor.
3. Promovarea Turismului Local: Muzeul va atrage turiști din întreaga țară și din străinătate, contribuind la creșterea atractivității turistice a Găgăuziei și a Republicii Moldova. Acesta va oferi o atracție unică care poate spori vizibilitatea și atracția regiunii.
4. Educarea și Implicarea Comunității: Muzeul va oferi oportunități educaționale prin ateliere pentru copii și activități de învățare despre istoria și importanța rasei Oryol. Acest lucru va stimula interesul tinerelor generații pentru patrimoniul cultural și pentru industria creșterii cailor.
5. Sprijinirea Industriei de Creștere a Cailor: Prin promovarea și expunerea rasei Oryol, muzeul va contribui la stimularea interesului pentru industria creșterii cailor, sprijinind dezvoltarea acesteia și atragerea de resurse pentru conservarea rasei.
6. Încurajarea Activităților Culturale: Muzeul va deveni un centru pentru activități culturale, inclusiv expoziții, concursuri și evenimente, contribuind astfel la viața culturală a regiunii și la promovarea artei și meșteșugurilor tradiționale.

Număr de cerere 3240114072 PPE – 20 000 USD

Prioritatea 2.

“Promovarea și popularizarea științei și a cercetării științifice în instituțiile de învățământ preuniversitar din Republica Moldova pentru a extinde cunoștințele în interesul dezvoltării durabile.”

Proiectul are ca scop întărirea legăturii dintre cercetare și educație în Republica Moldova, prin aducerea cercetătorilor recunoscuți în școli și alte centre pedagogice și educaționale pentru a încuraja interacțiunea cu elevii de toate nivelurile de învățământ primar și secundar. Cercetătorii

și elevii se vor întâlni pentru a discuta despre provocările curente și viitoare ale societății noastre și despre rolul esențial al cercetării. Elevii vor învăța despre actualitatea principalelor direcții de cercetare dezvoltate în țară și vor avea posibilitatea să dezvolte propriul lor proiect de cercetare sub îndrumarea unui om de știință.

Ideea principală a proiectului este de a încuraja colaborarea între instituțiile de cercetare și licee, aducând împreună cercetători și elevi pentru a arăta impactul cercetării și al disciplinelor STEAM asupra vieții de zi cu zi și dezvoltării durabile.

Interacțiunea directă între cercetători și societate, în special cu tânăra generație, promovând activități STEAM, crește interesul elevilor pentru cercetare și sprijină profesorii în dezvoltarea unei abordări științifice în predare. Participarea elevilor și studenților la experimente direct în Centrele de Excelență și laboratoarele științifice din institutele de cercetare și universități catalizează semnificativ interesul lor de a alege o carieră în știință. Astfel, scopul principal al acestui proiect este de a promova activitățile de cercetare științifică în societatea publică, dar în primul rând de a crește interesul tinerelor generații pentru a urma o carieră în cercetare. Activitățile „Cercetători în școli” ar trebui de asemenea să promoveze echilibrul de gen, diversitatea și incluziunea în știință în termenii activităților planificate și implicarea cercetătorilor.

Obiectivele specifice a proiectului:

1. Întărirea legăturii dintre cercetare și educație.

Activități:

- 1.1. O campanie de informare amplă asupra activităților de cercetare în rândul profesorilor și elevilor.
- 1.2. Chestionare adresate elevilor și profesorilor pentru a înțelege opinia acestora despre rolul științei și oportunitățile de carieră în cercetare.

2. Creșterea interesului elevilor și studenților pentru o carieră în cercetare.

Activități:

- 2.1. Seminare și prelegeri tematice susținute de cercetători tineri în școli.
- 2.2. Seminare și mese rotunde care implică elevi, studenți și cercetători.
- 2.3. Vizite de studiu ale elevilor de liceu în laboratoare de cercetare.

3. Îmbunătățirea abilităților de comunicare și competențelor tinerilor cercetători pentru interacțiunea cu elevii și studenții.

Activități:

- 3.1. Prelegeri publice și prezentări în școli și online, urmate de chestionare de feedback referitoare la conținut și abilitățile de prezentare ale vorbitorului.
- 3.2. Seminare pentru tinerii cercetători despre cum să scrii o publicație științifică, cum să realizezi un poster și cum să îți prezinți rezultatele diferitelor audiențe.
- 3.3. Implicarea profesorilor universitari ca consultanți pentru tinerii cercetători.

4. Îmbunătățirea colaborării între cercetători, profesori de școală, studenți și elevi.

Activități:

- 4.1. Organizarea unei Școli de Vară pentru Știință pentru elevi.
- 4.2. Organizarea de lucrări de laborator în laboratoarele de cercetare sau implicarea cercetătorilor în aceste activități.
- 4.3. Selectarea celor mai active eleve în timpul prelegerilor și seminarelor pentru participarea la conferința anuală organizată de ASM - "Femei în știință".

Aceste obiective vizează crearea de noi oportunități privind dezvoltarea unor legături durabile între cercetători și elevii/studenții din școli.

Ambasadorii tineri ai științei, reprezentanți ai Academiei Tinerilor din Moldova, care funcționează sub egida Academiei de Științe a Moldovei, vor fi implicați în activitățile din școli. În cadrul proiectului, se propune organizarea de vizite în pereche la școli la fiecare două săptămâni. În prima parte a vizitei, cercetătorul va merge la școală și va susține o prelegere publică pentru întreaga comunitate interesată de subiectul anunțat. Prelegerea constă într-o prezentare scurtă a stadiului actual în domeniu, urmată de exemple personale de realizări rezultate din activitățile de cercetare. A doua parte a vizitei în pereche constă într-o activitate practică care implică un grup mic de 15-20 de elevi de la acea școală în laboratoarele de cercetare. În cadrul acestor vizite, cercetătorii vor demonstra lucrări experimentale practice și vor oferi instruire practică elevilor. În total, sunt prevăzute 14 vizite la școli în diferite regiuni ale țării, precum și 14 vizite în laboratoare științifice din institutele de cercetare și universități. Școlile vor fi selectate pe baza unei aplicații online din partea unui profesor sau a unui grup de studenți care vor descrie pe scurt motivația lor de a urma o carieră în știință. Anunțul va fi publicat pe pagina oficială a Academiei de Științe a Moldovei, dar și pe rețelele sociale (Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn).

Între iunie și iulie 2025, a fost organizat unei școli de vară cu participarea a peste 30 de studenți, care vor fi selectați pe baza motivației, rezultatelor academice și cunoștințelor de limba engleză. Prelegerile vor fi susținute de cercetători cunoscuți din țară și din străinătate, inclusiv membri ai Academiei de Științe a Moldovei. Activitățile din cadrul școlii de vară vor fi organizate cu implicarea laureaților Premiului Nobel din diferite domenii, reprezentanți ai diasporei științifice, precum și lecții practice în centrele științifice și laboratoarele diferitelor institute de cercetare. O sesiune specială va fi dedicată aspectelor de gen în disciplinele STEM. Panelul va fi susținut de academicieni și doctori în științe de renume, care vor împărtăși propria experiență în domeniul lor de activitate, încurajând fetele să urmeze o carieră în științele ingineriei.

Pentru a evalua impactul activităților, a fost organizat un chestionar online înainte și după evenimente.

Număr de cerere 3240114071 PPE – 20 000 \$ USD

Prioritatea 1.

„Viețile autiștilor contează! (Consolidarea Accesului și Participării în Educație a Copiilor cu Nevoi Speciale și Dizabilități din Moldova și Ucraina)

Proiectul a abordat nevoile imediate ale copiilor refugiați cu CES și ale copiilor cu dizabilități, inclusiv ale copiilor cu tulburări din spectrul autist și ale copiilor vulnerabili din Republica Moldova, pentru a se asigura că toți copiii sunt integrați și beneficiază de conectivitate și acces la o educație de calitate și la sisteme de educație pentru dezvoltare incluzivă.

Proiectul a avut ca scop oferirea unui acces personalizat și sensibil la gen la servicii de educație atât formale, cât și non-formale pentru tinerii refugiați și alți copii vulnerabili, inclusiv copiii cu autism.

Proiectul a oferit copiilor oportunitățile de care au mare nevoie pentru a învăța, a se juca, a se integra, iar profesorii, personalul de sprijin și părinții/îngrijitorii au primit sprijin pentru a-și îmbunătăți abilitățile profesionale și parentale, sănătatea mintală și bunăstarea, precum și pentru integrarea lor în societatea moldovenească.

Activități:

- Achiziționarea echipamentelor specializate necesare, inclusiv jucării și materiale didactice/de învățare pentru copiii cu TSA și alte dizabilități asociate;
- Achiziționarea de rechizite și kituri de învățare atât pentru copii, cât și pentru profesori, pentru a reduce barierele financiare cu care se confruntă refugiații ucraineni și părinții celor mai vulnerabili dintre comunitățile gazdă în a-și înscrie copiii în școli formale.
- În acord cu experții CRAP, directorii și profesorii instituțiilor de învățământ din municipiul Ceadâr-Lunga, directorul centrului „Giving Hope” pentru copiii cu tulburare de autism al centrului, în cadrul proiectului au fost achiziționate jocuri educaționale, diferite tipuri de boccia și echipamente. Toate echipamentele și jocurile au fost transferate partenerilor locali, ONG-uri, care le-au distribuit instituțiilor preșcolare din municipiul Ceadâr-Lunga: Nr. 4 - „Mesteacăn”, Nr. 5 - „Clopotul”, Nr. 6 - „Cheia de Aur”, Nr. 7 - „Ivușka”, Nr. 8 - „Adriyesh” (ANEXA 3. Certificat de acceptare).
- Implementarea programelor de sprijin pentru copiii cu CES, incluzând și copiii cu TSA în zonele pilot cu cea mai mare concentrație de copii ucraineni și sprijin ulterior pentru implementare prin mentorat.
- Facilitarea integrării copiilor refugiați cu CES și dizabilități, inclusiv a copiilor cu TSA, în procesul educațional.

Pentru a îndeplini sarcinile stabilite în cadrul proiectului, CN RM pentru UNESCO, împreună cu partenerii naționali și regionali, a organizat lecții de desen pentru copiii beneficiarilor, utilizând și distribuind gratuit cartea de colorat „Ești crezut”, care a fost elaborată și publicată în limbile română, ucraineană și rusă: Finanțat de Uniunea Europeană, Răspunsul Regional pentru Refugiați în Situația din Ucraina, ONU Migrație. Cartea de colorat a fost distribuită în toată republica. Mesajul principal al cărții de colorat este „Ar trebui să fii în siguranță întotdeauna și peste tot”. Cartea de colorat este alcătuită din următoarele capitole: Am dreptul la serviciile de care am nevoie! Am dreptul să fiu tratat cu respect! Am dreptul să primesc servicii umanitare gratuit! Am dreptul să fiu protejat de rău și exploatare! Am dreptul să fiu în siguranță și aproape de cei care mă vor sprijini! Am dreptul să nu fac sau să nu văd lucruri care nu sunt potrivite pentru vârsta mea!

Rezultat 1. Personalul din domeniul educației, părinții/îngrijitorii, profesioniștii au capacități și abilități sporite în practicile educaționale incluzive pentru a permite incluziunea și integrarea rapidă a copiilor ucraineni și moldoveni cu CES și a copiilor cu dizabilități, inclusiv a copiilor cu TSA și a altor copii vulnerabili în educație.

Rezultat 1. Programe de educație incluzivă pentru integrarea celor mai bune practici incluzive sunt disponibile pentru personalul din domeniul educației, părinții/îngrijitorii și profesioniștii.

Rezultatul 1 a fost realizat pe deplin prin următoarele activități:

- Furnizarea de servicii educaționale și de formare pentru profesori, educatori și specialiști în TSA, atât moldoveni, cât și ucraineni, privind tehnicile moderne de intervenție în autism și alte dizabilități asociate.

Modulul/ghidul de formare „Formarea competențelor profesionale ale profesorilor din instituțiile de învățământ general în domeniul asistenței acordate copiilor cu tulburări din spectrul autist” a fost publicat cu sprijinul financiar al sediului UNESCO Paris în cadrul Programelor de Participare UNESCO 2024-2025 (Numărul cererii 3240114071 PPE). Proiectul a fost implementat de Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO în comun cu ONG-ul „Speranța'87 Moldova” și în strâns parteneriat cu ONG-ul „Tineri în Afaceri”.

Modulul/ghidul de instruire a fost elaborat de experți ai Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică: Rusnac Virginia, doctor în psihologie, director, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică; Lungu Tatiana, psiholog, director adjunct al Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică; Grosu Inga, psihopedagog, director adjunct al Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică; Elena Nastas, psiholog, șef de departament, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică în cadrul proiectului UNICEF, finanțat de guvernele Italiei și Norvegiei și implementat de ONG-ul „Speranța '87 Moldova” în parteneriat cu ONG-ul „Tineri în Afaceri”.

Acest modul/ghid este unic în felul său, deoarece rezumă experiența de mulți ani a experților din diverse domenii de cunoaștere (pedagogie, medicină, activități sociale, experiența personală a părinților etc.). (ANEXA 1. Modul de instruire. Versiune tipărită și versiune electronică.) Versiunile electronice vor fi postate pe site-ul UNICEF, al Ministerului Educației din Republica Moldova și al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO.

Conținutul Modulului/Ghidului

Abrevieri

Introducere.

Modulul 1. Informații generale despre copiii cu tulburări din spectrul autist.

1.1. Caracteristicile de dezvoltare ale copiilor cu tulburări din spectrul autist (TSA).

1.2. Semne/indicatori caracteristici.

1.3. Lecție practică „Mituri despre autism”.

Modulul 2. Incluziunea educațională a copiilor cu tulburări din spectrul autist.

2.1. Crearea unui mediu incluziv este cea mai importantă condiție pentru asigurarea incluziunii educaționale a copiilor cu tulburări din spectrul autist.

2.2. Evaluarea dezvoltării copilului.

2.3. Servicii și forme de sprijin pentru incluziunea educațională a copiilor cu tulburări din spectrul autist la nivelul instituțiilor de învățământ.

Modulul 3. Metode și tehnici de lucru cu copiii cu tulburări din spectrul autist.

3.1. Strategii didactice pentru incluziunea în educație a copiilor cu tulburări din spectrul autist.

3.2. Metode și tehnici de lucru.

3.3. Modele de programe.

Modulul 4. Strategii de lucru cu familia unui copil cu tulburări din spectrul autist și implicarea familiei în procesul educațional.

4.1. Recomandări pentru profesori pentru a realiza un parteneriat eficient cu părinții.

4.2. Consilierea părinților copiilor cu tulburări din spectrul autist.

4.3. Importanța autoîngrijirii parentale în crearea și menținerea bunăstării copiilor cu tulburări din spectrul autist.

Anexe

Bibliografie

Punct 5 (O1.1) au fost implementate integral. 91 de evenimente dedicate Anului Mihai Eminescu au fost desfășurate în 10 școli din Chișinău, care sunt Școli Asociate UNESCO (Raportul este atașat.).

Punct 6 (O1.1) au fost implementate integral. Comisia a oferit asistență în pregătirea cererii de includere a municipiului Chișinău în sistemul Orașelor Creative UNESCO. Proiectul a fost înaintat spre examinare la Paris. Experții au făcut o serie de comentarii care trebuie luate în considerare și cererea trebuie depusă din nou (Cererea este atașat).

Punct 7 (O1.1) au fost implementate integral. Prioritățile NCRM pentru UNESCO în perioada 2026-2027 sunt: 1. Conservarea patrimoniului cultural și sprijinirea diversității culturale, 2. Educația pentru persoanele cu nevoi speciale, 3. Egalitatea de gen, 4. Promovarea cercetării științifice. Au fost pregătite șapte propuneri de proiecte pe aceste teme. Ideile de proiecte au fost depuse prin intermediul unui concurs. Proiectele selectate au fost adaptate de o comisie la cerințele UNESCO.

Punct 8 (O1.1) Au fost inițiate discuțiile cu partenerii din România privind posibilitatea elaborării dosarului primului Geoparc UNESCO din Republica Moldova. A fost invitat într-o vizită de studiu expertul român Alexandru Andrașanu, care a vizitat zona Nistrului din raionul Anenii Noi și abordate aspecte ale procedurilor, punctelor forte și slabe ale zone pentru dezvoltarea Geoparcului.

Punct 9 (O1.1) În anul 2025 au fost realizate, în parteneriat cu o companie românească – Komora SRL, scanările 3D ale traseelor turistice din vinăriile subterane de la Mileștii Mici (complet) și Cricova (parțial). Totodată, au fost discutate perspectivele scanării integrale a spațiilor subterane folosite de ambele vinării și elaborarea planurilor digitale necesare pentru Dosarul de nominalizare în Lista patrimoniului mondial. În același timp împreună cu Direcția patrimoniu a Ministerului Culturii a fost depusă solicitare privind *Preliminary Assessment of a Potential Nomination to the World Heritage List*, care a fost aprobată de către UNESCO și în luna noiembrie a fost inițiat procesul de asistență asigurat de către ICOMOS.

Punct 10 (O1.1) Pe parcursul anului 2025 au avut loc, sub auspiciile ministrului culturii, câteva ședințe privind posibilitățile de nominalizare a unor noi propuneri de înscriere în Registrul de salvagardare a patrimoniului imaterial, precum ar fi baba Neagră, Romanța, etc. Ministerul culturii a nominalizat chiar și un grup de lucru în acest sens, care a discutat argumentele pro și contra ale acestor inițiative.

Punct 11 (O1.1) În anul 2025 Secretarul general al Comisiei a participat la mai multe întâlniri Online ale Comisiilor Naționale, a ședinței anuale și a grupului Comisiilor Naționale din Europa. Totodată, a realizat o vizită de lucru la Comisia Națională a României pentru UNESCO unde s-au discutat pasivitățile de colaborare între cele două comisii. În cadrul inițiativei de nominalizare a Culturii Cucuteni-Trypillia în Lista patrimoniului mondial au fost consolidate relațiile de colaborare cu Institutele Patrimoniului Cultural din Republica Moldova, România și Ucraina, inclusiv și cu filiale naționale ICOMOS din aceste țări.

Punct 12 (O1.1) au fost implementate integral. Site-ul web și pagina de Facebook a Comisiei au fost create. Acestea respectă pe deplin cerințele statului. Acestea prezintă toate realizările actuale și trecute ale Comisiei și rolul acesteia în promovarea idealurilor UNESCO în Republica Moldova. În plus, paginile oferă informații despre granturile și evenimentele actuale organizate de sistemul UNESCO la nivel mondial.

Punct 13 (O1.1) Au fost inițiate discuțiile cu ministrul culturii privind necesitatea urgentării procesului de reabilitarea a sediului Comisiei Naționale de pe str. Corobceanu 24a. A fost realizată împreună cu dl ministrul al culturii o vizită la fața locului, constată starea avariata gravă a clădirii. A fost identificat un birou de arhitecți, elaborată un plan de acțiuni și buget preliminar privind inițierea studiilor necesare. S-a convenit alocarea resurselor financiare necesare pentru inițierea procedurilor în 2025 în baza rectificărilor bugetare, care din păcate nu au fost aprobate. Reieșind din această situație acțiunile au fost incluse în planul de acțiuni și bugetul preconizat pentru anul 2026.

II. DEZVOLTAREA MANAGEMENTULUI INSTITUȚIONAL ȘI A SISTEMULUI DE CONTROL INTERN MANAGERIAL

OBIECTIVUL 2.1. ASIGURAREA MANAGEMENTULUI ANGAJAȚILOR ÎN CADRUL INSTITUȚIEI au fost implementate integral. Până la sfârșitul anului 2025, personalul comisiei era complet: Sergiu Musteața (Director) Secretar general, Luminița Drumea (Director adjunct) Secretar general adjunct, Natalia Horoșih, Contabil, Veronica Ursu, Specialist principal, Ion Bulicanu Specialist principal 0.5, Angela Trubceac Specialist principal 0.5,

OBIECTIVUL 2.2. EFICIENTIZAREA MANAGEMENTULUI FINANCIAR AL INSTITUȚIEI au fost implementate integral.

OBIECTIVUL 2.3. EVALUAREA ȘI RAPORTAREA IMPLEMENTĂRII DOCUMENTELOR DE POLITICI ȘI DE PLANIFICARE SECTORIALE ȘI INTERSECTORIALE ÎN DOMENIILE DE COMPETENȚĂ

1.O 2.3. au fost implementate integral. Planul de acțiune al Comisiei pentru 2026 a fost pregătit de echipa Comisiei și aprobat de Secretarul General al Comisiei pentru UNESCO.

2.O 2.3. au fost implementate integral. Conducerea Comisiei a monitorizat periodic implementarea Planului de acțiune al Comisiei, pe baza documentelor de raportare : Rapoarte de proiect pregătite, Raport de audit, Raport privind activitățile NCRM pentru UNESCO, Politica de gestionare a riscurilor, Politica privind conflictul de interese, rapoarte și documente financiare, fotografii, articole de presă

OBIECTIVUL 2.5. FORTIFICAREA CLIMATULUI DE INTEGRITATE INSTITUȚIONALĂ

Au fost elaborate, aprobate și puse în aplicare trei regulamente care asigură atât integritatea instituțională, cât și fortificarea climatului Comisiei: Regulamentul privind soluționarea conflictelor de interese, Regulamentului-Cadru cu privire la modul de stabilire a sporului pentru performanță angajaților a Comisiei și Regulamentul de management al riscurilor al Comisiei.

OBIECTIVUL 2.6. DEZVOLTAREA SISTEMULUI DE CONTROL INTERN MANAGERIAL ÎN CADRUL INSTITUȚIEI

1.O 26 au fost implementate integral.

2.O 26 au fost implementate integral. Regulamentele interne și Registrul de riscuri au fost elaborate

3.O 26 au fost implementate integral. Toate documentele de lucru de bază ale comisiei, Registrele și Regulamentul privind riscurile și conflictele de interese, toate rapoartele și scrisorile comisiei către sediul central, precum și proiectele pentru următorii doi ani au fost elaborate, monitorizate și implementate.

Acțiuni realizate în această perioadă și nu este inclus în Planul de acțiune:

- **Colaborare cu Primăria Chișinăului:** În urma discuțiilor cu dna viceprimar Angela Cutasevici, cu persoana-cheie în această problemă din instituție, dna Alina Tabacari, șefă departament Cultură, s-a convenit – capitala va solicita integrarea în rețeaua orașelor creative UNESCO în domeniul muzicii. Comisia va coordona acest proces cu Primăria Chișinăului și va pune la dispoziția capitalei rețeaua pe care o avem cu celelalte Comisii.
- Apropo, în urma discuțiilor cu domnii Alexandre Navarro (Secretar General al Comisiei Franceze pentru UNESCO) și Jacques Rao (consilier special, fost director UNESCO pentru Relații Externe), am primit asigurarea dumealor în ceea ce privește susținerea din partea orașelor creative din Franța. Dumealor ne vor conecta cu orașe franceze relevante din rețeaua orașelor creative UNESCO pentru a primi suport tehnic și promovare.
- **Aprecieria Comisiei Naționale din Franța:** Comisia Națională pentru UNESCO din Franța a apreciat pozitiv munca ONG-urilor noastre în educația incluzivă, în special pentru copiii cu autism și cei cu probleme de dezvoltare cognitivă. D-nul Alexandre Navarro ne va pune în legătură cu ONG-ul Handicap International, iar noi vom facilita conexiunea cu organizațiile din țara noastră specializate în acest domeniu cu care am lucrat în trecut.
- **Colaborare cu Oficiul UNESCO de la Veneția:** Am discutat despre posibilitatea obținerii expertizelor pentru înregistrarea patrimoniului cultural material. Cred că ar fi oportun să fie numită o persoană responsabilă de contact în problema data la Ministerul Culturii și la Ministerul Educației pentru a coordona inițiativele țării noastre prin intermediul Comisiei cu forurile de decizie UNESCO. Am putea mai lesne promova dosare importante pentru țara noastră pentru înscrierea în lista patrimoniului UNESCO.
- **Întâlniri cu Comisia Națională pentru UNESCO din România:** D-l D. Drumea a avut două întâlniri online cu dna Madlen Șerban, Secretar General al Comisiei Naționale pentru UNESCO din România, în privința școlilor asociate UNESCO. La una dintre întâlniri a participat și coordonatoarea școlilor asociate din România, dna Gabriela Gabor, și dna Daniela Munca-Aftenev de la Primăria Chișinăului. S-au identificat puncte comune pentru cooperare între școlile noastre și cele din România în următorul an pe tematici concrete. Coordonator al acestei colaborări, începând cu anul viitor, va fi dl Dumitru Drumea, secretar general-adjunct.
- **Discuții cu dna Daniela Popescu, Vice-Președinte al Cluburilor UNESCO din Europa:** Cluburile UNESCO pentru noi și nu numai pentru Moldova, de-a lungul anilor, s-a dovedit a fi o problemă, deoarece majoritatea cluburilor, primind acceptul Comisiei, folosesc doar logoul UNESCO pentru a-și promova interesele lor. Încercările anterioare de a rezolva problema nu s-au încununat cu succes. Acum trebuie s-o luăm de la început. În urma discuțiilor cu dna Daniela Popescu, Vice-Președinte al Cluburilor UNESCO din Europa, am ajuns la înțelegerea să colaborăm cu membrii societății civile din Moldova pentru a înființa cluburi UNESCO în țară, facilitând colaborarea între acestea și rețeaua europeană a cluburilor. Avem relații bine stabilite cu ONG-urile care activează în educația incluzivă, promovarea egalității de gen și cultură. Am discutat cu un ONG din Germania pentru înființarea unui club UNESCO împreună cu colegii din Moldova în domeniul Inteligenței Artificiale. În Decembrie am constituit 3 Cluburi UNESCO: primul dedicat educației incluzive, al doilea considerat promovării rolului femeilor în activitățile societății civile în Moldova și al treilea dedicat culturii.

- **Colaborare în domeniul Inteligenței Artificiale:** Am contactat Comisia Națională Slovenă și ICRAI (Centrul Internațional de Cercetare în Inteligență Artificială sub auspiciile UNESCO). Până la sfârșitul anului, vom încerca să propunem Universității Tehnice din Moldova să înființeze o catedră UNESCO ce le va deschide noi perspective de colaborare internațională, posibilități de proiecte care pot beneficia Moldova. Aceasta poate fi făcut și cu sprijinul ICRAI, și a rețelei internaționale NEXUS. Considerăm că acest domeniu va căpăta o importanță tot mai mare în cadrul UNESCO și ONU în anii următori, iar inginerii talentați din țara noastră vor putea contribui semnificativ.
- În Decembrie reprezentantul CNRM pentru UNESCO, dl Dumitru Drumea, va participa la 2 evenimente importante, care vor avea loc la Paris, în incinta sediului UNESCO:
 1. Masa rotundă privind școlile asociate UNESCO din Franța și Belgia. Această masă rotundă va fi organizată de Comisia Franceză în colaborare cu Comisia Belgiană. Scopul nostru în aceste întâlniri este să prezentăm ceea ce fac școlile noastre și să stabilim colaborări cu școli din Franța și Belgia.
 2. Pe data de 18 noiembrie va avea loc o ședință consacrată activității ONG-urilor. Prezentarea despre colaborarea Comisiei Naționale cu ONG-urile din Moldova va fi acompaniată de o proiecție video, care a fost făcută în cadrul proiectului cu copiii autiști.
 3. Pregătirea și desfășurarea Forumului Anual „Femeile din Moldova” la Palatul Național pe 7 decembrie 2025, și cursuri de măiestrie în meșteșuguri populare, în colaborare cu ONG-ul „Femeile din Moldova”. Toate informațiile sunt disponibile pe site-ul Comisiei Naționale pentru UNESCO.

Raportul comisiei este prezentat în tabelul de mai jos și este însoțit de anexe.
Situația financiară este prezentată ca un tabel separat.

Viziunea

Comisia Națională a Republicii Moldova va deveni o instituție specializată a Organizației Națiunilor Unite, care își propune să contribuie la menținerea păcii și securității, la promovarea cooperării între-națiuni în domeniile educației, științei și culturii în vederea asigurării respectului universal față de justiție, legi, drepturile omului și libertățile sale fundamentale, pentru toți oamenii, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie.

Misiunea

Comisia Națională are misiunea de a realiza în țară programele de importanță națională în domeniul educației, științei, culturii, patronate și subvenționate de către UNESCO

Indicatori de performanță instituțională

Nr.	Domeniu	Indicatori de performanță	Unitate de măsură	Frecvența monitorizării	Valoarea de referință (2024)	Valoarea țintă (2025)	Responsabil de prezentarea datelor	Responsabil de implementare
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Politici publice: performanța generală	Rata de implementare a Planului de acțiuni al instituției. Numărul răspunsurilor, recomandărilor și propunerilor.	%	Lunar	85	95	Secretar general adjunct	Secretar general
2.	Management instituțional: resurse umane pregătite și motivate	Gradul de asigurare cu personal a autorității publice	%	Lunar	100	100	Contabil	Secretar general
3.	Management instituțional: resurse umane pregătite și motivate	Rata fluctuației personalului din cadrul autorității publice	%	Lunar	0	0	Contabil	Contabil

4.	Management instituțional: transparență	Nivelul de transparență a activității autorității	%	Lunar	85	95	Contabil	Contabil
5.	Management instituțional: transparență	Rata de implementare a recomandărilor Curții de Conturi, conform Rapoartelor Curții de Conturi	%	Lunar	95	98	Contabil	Contabil
6.	Management instituțional: tehnologizare și digitalizare	Gradul de conformare a paginilor web oficiale ale autorității și a profilurilor de socializare cu cerințele HG nr. 728/2023 cu privire la paginile web oficiale ale autorităților și instituțiilor publice și cerințele minime privind profilurile de socializare ale acestora	%	Trimestrial	0	100%	Secretar general adjunct	Secretar general adjunct

I. OBIECTIVE SECTORIALE

OBIECTIVUL 1.1. Elaborarea proiectelor de programe naționale pentru a fi examinate și incluse în programul de activitate al UNESCO

Indicatori asociați obiectivelor

Nr.	Indicatori	Unitate de măsură	Valoarea de referință/ anul 2024	Valoarea țintă/ anul 2025	Subdiviziune responsabilă
1	2	3	4	5	6
1	Programe naționale implementate în domeniul educației, științei, culturii, patronate și subvenționate de către U.N.E.S.C.O.	Nr. de programe implementate	0	4	Serviciu în cadrul programelor de participare

2	Impactul programelor de importanță națională realizate în domeniul educației, științei, culturii, patronate și subvenționate de UNESCO	Nr. de beneficiari	0	16440	Serviciu in cadrul programelor de participare				
Riscuri asociate realizării obiectivelor									
Nr.	Riscuri interne: - Constrângeri bugetare/insuficiența resurselor financiare; - Fluctuație necontrolată și insuficiența resurselor umane. Riscuri externe: - Situații de criză în societate; - Deficiențe de comunicare/colaborare interinstituțională.								
Nr.	Acțiuni	Indicator de monitorizare	Costul acțiunii (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de inițiere	Termen de realizare	Subdiviziune responsabilă	Responsabil	Document de referință
1	Implementarea programului "Culturi de punte: Educație și Bunăstare pentru refugiații ucraineni și populația locală prin artă și Tehnologie" #3240114052 PPE	2160 - beneficiari	454.3	298 (Resurse UNESCO)	01.01.2025	31.12.2025	Serviciu în cadrul programelor de participare	Secretar general, Secretar general adjunct Contabil	Letter UNESCO 15.07.2024 Proiectul nu a fost implementat din motive independente de voința comisiei, legate de întârzieri în modificările planurilor de finanțare pe anul 2025 al CNRM pentru UNESCO. Documentele pe această temă și scrisorile sunt atașate (ANNEX

									1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6)
2	Sensibilizarea publicului cu privire la contribuția patrimoniului cultural la realizarea ODD-urilor, prin modernizarea unicului muzeu din Republica Moldova dedicat conservării rasei unice de trot Oryol. #3240114073 PPE	Muzeu înființat; 150 de copii beneficiari; 12.000 de vizitatori	356.0	298 (Resurse UNESCO)	01.01.2025	31.12.2025	Serviciu în cadrul programelor de participare	Secretar general, Secretar general adjunct Contabil	Proiectul a fost implementat complet. A fost dotat un spațiu expozițional funcțional, iar acolo au avut deja loc patru expoziții de artă. Au fost organizate ateliere de fotografie, artă și literatură pe tema „Calul în arta populară găgăuză”. Au fost publicate patru calendare cu cele mai bune desene ale participanților la concursul de artă. Rapoartele descriptive și financiare pentru UNESCO sunt atașate. (ANNEX 2.1, 2.2) https://unesco.md
3	Promovarea cercetării științifice în instituțiile de învățământ preuniversitar din Republica Moldova pentru extinderea cunoștințelor în interesul dezvoltării durabile.	780 - beneficiari Campanie de informare 65 de persoane chestionate	356.0	298 (Resurse UNESCO)	01.01.2025	31.12.2025	Serviciu în cadrul programelor de participare	Secretar general, Secretar general adjunct Contabil	Letter UNESCO 15.07.2024 Proiectul a fost implementat complet. 1. Începând cu luna martie 2025, Academia de Științe a Moldovei și

#3240114072 PPE								Academia Tinerilor din Moldova, cu suportul financiar al UNESCO, au dat startul prelegerilor în cadrul campaniei de promovare a științei în rândul elevilor și studenților. Informația privind organizarea prelegerilor poate fi accesată la linkul: https://asm.md/educatie-prin-cercetare-academia-de-stiinte-moldovei-si-academia-tinerilor-din-moldova-aduc, https://asm.md/tineri-inspirati-de-stiinta-mai-multi-elevi-din-soroca-au-descoperit-lumea-fascinanta-cercetarii, https://asm.md/notehnologiile-schimba-lumea-prelegere-publica-sustinuta-de-catre-presedintele-asm-acad-ion,
-----------------	--	--	--	--	--	--	--	---

									https://asm.md/educatie-prin-cercetare-academia-de-stiinte-moldovei-aduce-savantii-mai-aproape-de-elevi , https://asm.md/cei-mai-buni-elevi-ai-gimnaziului-din-limbenii-noi-s-au-familiarizat-cu-activitatea-de-cercetare , 2.2. Vizite în laboratoare https://asm.md/educatie-prin-cercetare-academia-de-stiinte-moldovei-si-academia-tinerilor-din-moldova-aduc , https://asm.md/cercetarea-mai-aproape-de-tineri-prelegeri-si-vizite-interactive-laboratoare-de-cercetare-pentru , https://asm.md/tineri-inspirati-de-stiinta-mai-multi-elevi-din-soroca-au-descoperit
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

									<u>lumea-fascinanta-cercetarii,</u> <u>https://asm.md/campania-de-promovare-stiintei-continua-ingineria-tisulara-si-culturile-celulare-explicate-pe</u> Activități ale Școlii de Vară „Calea către descoperiri științifice” (23-27 Iunie, 2025) <u>https://asm.md/asm-aduce-expertii-cu-renume-mondial-inclusiv-laureatii-premiului-nobel-mai-aproape-de-elevi-si</u>; <u>https://asm.md/sc-oala-de-vara-calea-spre-descoperiri-stiintifice-cinci-zile-de-prelegeri-captivante-si-vizite</u> Rapoartele descriptive și financiare pentru UNESCO sunt atașate. (ANNEX 3.1, 3.2)
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

4	Consolidarea accesului și participării la educație a copiilor moldoveni și ucraineni cu nevoi educaționale speciale și dizabilități prin organizarea acțiunii „Viețile autiste contează!” #3240114071 PPE	Approx. 5 000 beneficiari	373.4	298 (Resurse UNESCO)	01.01.2025	31.12.2025	Serviciu în cadrul programelor de participare	Secretar general, Secretar general adjunct	Letter UNESCO 15.07.2024 Proiectul a fost implementat complet. 1.Modulul/ghidul de instruire „Formarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice din instituțiile de învățământ general în domeniul asistenței acordate copiilor cu tulburări din spectrul autist” a fost publicat cu sprijinul financiar al Sediului UNESCO Paris în cadrul Programelor de Participare UNESCO 2024-2025). Acest modul/ghid este unic în felul său, deoarece rezumă experiența îndelungată a unor experți din diverse domenii ale cunoașterii (pedagogie, medicină, activități sociale, experiența
---	---	---------------------------	-------	----------------------	------------	------------	---	--	--

									personală a părinților etc.). 2. - Formare și mentorat regulat al educatorilor, profesorilor și managerilor moldoveni/ucraineni privind metodologia centrată pe copil, învățarea prin joc, educația incluzivă, sănătatea mintală și sprijinul psihosocial, prevenirea violenței și a bullying-ului, coeziunea socială și parentingul pozitiv. Furnizarea de sprijin pentru sănătatea mintală și psihosocial părinților, formare în parenting pozitiv. Formarea profesioniștilor, profesorilor și îngrijitorilor, atât ucraineni, cât și moldoveni, și sprijin ulterioară pentru implementare prin mentorat.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

									Pentru a atinge obiectivele declarate ale proiectului, au fost organizate 4 seminare/mese rotunde cu beneficiarii proiectului: profesori, educatori, asistenți sociali și părinți (în total 47 de persoane). Pe lângă cei 47 de beneficiari direcți ai proiectului, adică cei care au participat la seminarele desfășurate în cadrul proiectului, au fost aproximativ cinci mii de beneficiari indirecți: părinți, profesori, educatori, asistenți sociali - aproximativ 2.500 de persoane, cei care au primit cărți sau s-au familiarizat cu materialele de pe site-uri web și rețele sociale; copii care au primit cărți de colorat în Ceadâr-
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

									Lunga, Pohrebia, Kosnitsa, Stari Dubbossary, Sofia, Briceni - 3.000 de persoane. Rapoartele descriptive și financiare pentru UNESCO sunt atașate. (ANNEX 4.1, 4.2) https://unesco.md
5.	Organizarea și desfășurarea de evenimente în cadrul rețelei Școlile Asociate UNESCO din Moldova dedicate Anului Mihai Eminescu	10 școli participante; 91 acțiuni desfășurate	100,00	Resurse atrase pentru proiecte finanțate din surse interne	02.01.2025	31.12.2025	Serviciul programe de participare	Secretar General Adjunct Contabil	Program UNESCO Programul anunțat de evenimente dedicate Anului Mihai Eminescu a fost implementat. Responsabilă de implementarea acestor evenimente a fost dna Daniela Munca-Aftenii, Coordonatorul Național al Școlilor Asociate UNESCO din Republica Moldova, Director Adjunct al Departamentului Educație, Tineret și Sport Chișinău. Lista evenimentelor

									este atașată. (ANNEX 5)
6.	Completarea dosarului „Orașele creative UNESCO. Mun. Chișinău	1 dosar	20.0	Bugetul mun. Chișinău	02.01.2025	31.12.2025	Serviciul programe de participare	Secretar General Adjunct	Program UNESCO Comisia a asistat Primăria Chișinău în pregătirea dosarului, care a fost înaintat UNESCO spre examinare. Consiliul de experți UNESCO a făcut o serie de comentarii care ar trebui luate în considerare la pregătirea versiunii finale a dosarului în 2026. (ANNEX 6.1, 6.2)
7.	Identificarea temelor pentru proiecte UNESCO 2026-2027	7 propuneri de proiecte elaborate	18.0	Bugetul de stat	01.09.2025	31.12.2025	Serviciul programe de participare	Secretar General Secretar General Adjunct	Program UNESCO Prioritățile NCRM pentru UNESCO în perioada 2026-2027 sunt: 1. Conservarea patrimoniului cultural și sprijinirea diversității culturale, 2. Educația pentru persoanele cu nevoi speciale, 3. Egalitatea de gen, 4. Promovarea cercetării științifice.

									Au fost pregătite șapte propuneri de proiecte pe aceste teme (ANNEX 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 7.7)
8.	Inițierea dosarului primului GEOPARC UNESCO din Republica Moldova	1 proiect elaborat	16.0	Bugetul de stat	01.04.2025	31.12.2025	Serviciul programe de participare	Secretar General	Program UNESCO
9.	Contribuții la dezvoltarea dosarului de înscriere în Lista patrimoniului mondial și a site-ului în serie <i>Vinăriile subterane ale Moldovei</i>	1 dosar dezvoltat/completat	16.0	Bugetul de stat	01.04.2025	31.12.2025	Serviciul programe de participare	Secretar General	Program UNESCO (ANNEX 8.1)
10.	Asistență în elaborarea propunerilor pentru înscrierea în Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității	2 propuneri susținute	16.0	Bugetul de stat	01.04.2025	31.12.2025	Serviciul programe de participare	Secretar General	Program UNESCO
11.	Fortificarea relațiilor de colaborare cu parteneri naționali și internaționali	5 acorduri de cooperare, încheiate	16.0	Bugetul de stat	01.04.2025	31.12.2025	Serviciul programe de participare	Secretar General	Strategia CNRM UNESCO
12.	Creșterea vizibilității CNRM UNESCO	Pagina web, Social media îmbunătățită	34,0	Bugetul de stat	01.04.2025	31.12.2025	Serviciul programe de participare	Secretar General Adjunct Specialist principal	Strategia CNRM UNESCO Site-ul web și pagina de Facebook a Comisiei au fost create. Acestea respectă pe deplin cerințele statului.

									Acestea prezintă toate realizările actuale și trecute ale Comisiei și rolul acesteia în promovarea idealurilor UNESCO în Republica Moldova. În plus, paginile oferă informații despre granturile și evenimentele actuale organizate de sistemul UNESCO la nivel mondial.
13.	Renovarea sediului CNRM UNESCO	7 studii privind starea clădirii și conceptul de renovare, elaborate	300.00	Bugetul de stat	01.04.2025	31.12.2025	Serviciul financiar	Secretar General	Strategia CNRM UNESCO ????????

II. DEZVOLTAREA MANAGEMENTULUI INSTITUȚIONAL ȘI A SISTEMULUI DE CONTROL INTERN MANAGERIAL

OBIECTIVUL 2.1. ASIGURAREA MANAGEMENTULUI ANGAJAȚILOR ÎN CADRUL INSTITUȚIEI

Indicatori asociați obiectivelor

Nr.	Indicatori	Unitate de măsură	Valoarea de referință/ anul	Valoarea țintă/ anul	Subdiviziune responsabilă
1	2	3	4	5	6
1.	Gradul de instruire a personalului	%	100	100	Serviciu financiar

2.	Gradul de ocupare a funcțiilor			%	100		100		Serviciu financiar	
Riscuri asociate realizării obiectivelor										
Nr.	Riscuri interne:									
	- Fluctuația necontrolată și insuficiența resurselor umane calificate; - Stabilirea eronată a obiectivelor individuale									
Nr.	Riscuri externe:									
	- Imprevizibilitatea deciziilor politice.									
Nr.	Acțiuni	Indicator de monitorizare	Costul acțiunii (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de inițiere	Termen de realizare	Subdiviziune responsabilă	Responsabil	Document de referință	
1.	Recrutarea, selectarea și integrarea angajaților	Nr. de angajați recrutați	Salariu lunar - 7.7. Anual - 92.4	8502	02.01.2025	31.12.2025	Serviciu în cadrul programelor de participare	Secretar general adjunct	Personal și contracte. Până la sfârșitul anului 2025, personalul comisiei era complet: Sergiu Musteața (Director) Secretar general, Luminița Drumea (Director adjunct) Secretar general adjunct, Natalia Horoșih, Contabil, Veronica Ursu, Specialist principal, Ion Bulicanu Specialist principal 0.5, Angela Trubceac Specialist principal 0.5,	

OBIECTIVUL 2.2. EFICIENTIZAREA MANAGEMENTULUI FINANCIAR AL INSTITUȚIEI**Indicatori asociați obiectivelor**

Nr.	Indicatori	Unitate de măsură	Valoarea de referință/ anul	Valoarea țintă/ anul	Subdiviziune responsabilă
1	2	3	4	5	6
1	Gradul de executare a bugetului aprobat pentru anul 2025	%	98	100	Serviciu financiar

*Riscuri asociate realizării obiectivelor***Nr. Riscuri interne:**

- Evidența neconforma a bunurilor publice a entităților supuse inventarierii;
- Organizarea și desfășurarea neconformă a procedurilor AP.

Riscuri externe:

- Lipsa de comunicare/colaborare interinstituțională

Nr.	Acțiuni	Indicator de monitorizare	Costul acțiunii (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de inițiere	Termen de realizare	Subdiviziune responsabilă	Responsabil	Document de referință
1	Elaborarea și aprobarea bugetului	Proiectul bugetului	1034.4 1024.8	298 100	01.01.2025	31.12.2025	Serviciu financiar	Contabil	Lege nr.181/2014 finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale

OBIECTIVUL 2.3. EVALUAREA ȘI RAPORTAREA IMPLEMENTĂRII DOCUMENTELOR DE POLITICI ȘI DE PLANIFICARE SECTORIALE ȘI INTERSECTORIALE ÎN DOMENIILE DE COMPETENȚĂ**Indicatori asociați obiectivelor**

Nr.	Indicatori	Unitate de măsură	Valoarea de referință/ anul	Valoarea țintă/ anul	Subdiviziune responsabilă
1	2	3	4	5	6

1.	Rata de implementarea Planului de acțiuni			%	95		100		Serviciul programe de participare	
		Riscuri asociate realizării obiectivelor								
Nr.	Riscuri interne: 1. Fluctuația resurselor umane; 2. Constrângerile bugetare; 3. Intervențiile politice.									
	Riscuri externe: 1. Situația politică din regiune; 2. Intervenții externe.									
Nr.	Acțiuni	Indicator de monitorizare	Costul acțiunii (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de inițiere	Termen de realizare	Subdiviziune responsabilă	Responsabil	Document de referință	
1.	Elaborarea Planului de acțiuni pentru anul 2026	Plan elaborat/aprobat	Salariu lunar - 6.5. Anual - 13.0	2111	02.01.2025	31.12.2025	Secretar general, Serviciu financiar	Secretar General Secretar General Adjunct, Contabil	Planul de acțiune al Comisiei pentru 2026 Planul de acțiune al Comisiei pentru 2026 a fost pregătit de echipa Comisiei și aprobat de Secretarul General al Comisiei pentru UNESCO.	
2.	Monitorizarea implementării Planului de acțiuni	Raport de progres	Salariu lunar - 6.5. Anual - 13.0	2111	02.01.2025	31.12.2025	Secretar General, Serviciu financiar	Secretar General Secretar General Adjunct, Contabil	Rapoarte de proiect pregătite, Raport de audit, Raport privind activitățile NCRM pentru UNESCO, Politica de	

									gestionare a riscurilor, Politica privind conflictul de interese, rapoarte și documente financiare, fotografii, articole de presă Conducerea Comisiei a monitorizat periodic implementarea Planului de acțiune al Comisiei, pe baza documentelor de raportare enumerate mai sus.
OBIECTIVUL 2.5. FORTIFICAREA CLIMATULUI DE INTEGRITATE INSTITUȚIONALĂ									
Indicatori asociați obiectivelor									
Nr.	Indicatori		Unitate de măsură	Valoarea de referință/ anul		Valoarea țintă/ anul		Subdiviziune responsabilă	
1	2		3	4		5		6	
1	Gradul de conformitate cu standardele de integritate instituțională (acest indicator măsoară procentajul angajaților și al părților interesate care confirmă respectarea și aplicarea standardelor de integritate instituțională, inclusiv transparența proceselor, prevenirea corupției și etica profesională, pe baza unui sondaj anual sau a evaluării interne a instituției.)		%	98		100		Serviciu in cadrul programelor de participare	
Riscuri asociate realizării obiectivelor									
Nr.	Riscuri interne:								

	- Depunerea informațiilor incomplete; - Nedeclararea conflictelor de interese, influențelor necorespunzătoare. Riscuri externe: - Deficiențe tehnice ale dispozitivelor de semnătura electronică; - Modificarea cadrului normativ în domeniu								
Nr.	Acțiuni	Indicator de monitorizare	Costul acțiunii (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de inițiere	Termen de realizare	Subdiviziune responsabilă	Responsabil	Document de referință
1	Organizarea evidenței cadourilor, conflictelor de interese, influențelor necorespunzătoare și avertizărilor despre posibile inegalități comise	100% de cazuri declarate înregistrate, 100% de cadouri înregistrate în Registrul cadourilor	13.0	2111	02.01.2025	31.12.2025	Secretar General/ Serviciu financiar	Secretar General, Contabil	Lege nr. 325/2013; Lege nr. 82/2017; Lege nr. 122/2018 HG nr 767/2014, HG nr 116/2020 HG nr 23/2020
OBIECTIVUL 2.6. DEZVOLTAREA SISTEMULUI DE CONTROL INTERN MANAGERIAL ÎN CADRUL INSTITUȚIEI									
Indicatori asociați obiectivelor									
Nr.	Indicatori		Unitate de măsură		Valoarea de referință/ anul		Valoarea țintă/ anul		Subdiviziune responsabilă
1	2		3		4		5		6
1	Rata de conformitate a Sistemului CIM		%		75		80		Secretar General
<i>Riscuri asociate realizării obiectivelor</i>									
Nr.	Riscuri interne: -Fluctuația resurselor umane;								

	-Reticența subdiviziunilor auditate față de schimbări. Riscuri externe: -Factorii politici -Modificarea cadrului normativ în domeniu;								
Nr.	Acțiuni	Indicator de monitorizare	Costul acțiunii (mii lei)	Sursa de finanțare	Termen de inițiere	Termen de realizare	Subdiviziune responsabilă	Responsabil	Document de referință
1	Elaborarea Raportului anual privind CIM, emiterea Declarației de răspundere managerială	Raport elaborat/aprobat	Salariu lunar - 6.5. Anual - 13.0	2111	02.01.2025	01.04.2025	Serviciu financiar	Contabil	Lege nr.229/2010; OMF nr.4/2019
2	Dezvoltarea sistemului integrat de management al riscurilor	Registrul riscurilor elaborat, aprobat și monitorizat			31.03.2025	30.04.2025	Serviciul programe de participare	Secretar General Adjunct	Lege nr.229/2010; OMF nr.189/2015 Regulamentele interne și Registrul de riscuri au fost elaborate (ANNEX Regulamentele interne și

									Registrul de riscuri)
3	Identificarea, documentarea și descrierea proceselor de bază	Minim 75% rata de descriere a proceselor de bază			01.03.2025	31.12.2025	Serviciul programe de participare	Secretar General Adjunct	Lege nr.229/2010

